TURK ELI

International Scientific Journal

Volume 1 | Special Issue Part 1 | 2026

Manas, Kyrgyz Republic

www.turkeli.science

TURK ELI
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

The journal is officially registered as a mass media outlet by the Justice Department of Manas Region under the Ministry of Justice of the Kyrgyz Republic in accordance with Registration Certificate No. 10339 dated March 11, 2024. The journal is registered under the title “TURK ELI” International Scientific Journal and is authorized for publication in Kyrgyz, Turkish, Uzbek, Kazakh and English languages.

Honorary President
Sarvar Ispahi

Editor-in-Chief
Jenishbek Duysheev

Deputy Editor in-Chief
Rahmonali Hasanov

Editorial Board:

Ablat Khodjaev (Prof. Dr.)
Shakimashrip Ibraev (Prof. Dr.)
Shohistahon Uljaeva (Prof. Dr.)
Kubanychbek Kalchakeev (Prof. Dr.)
Abdimajid Madraimov (Prof. Dr.)
Shukhrat Sattorov (Prof. Dr.)
Ibrahim Kush (Dr.)
Faig Elekberli (Dr.)
Erdenebayar Nasanbat (Dr.)
Gulnara Anarbaeva (Dr.)
Nurgul Aldabek (Dr.)
Nurjamal Myrzabaeva (Dr.)
Takhirjan Kazakov (Dr.)
Elmira Hazratkulova (Dr.)
Azamat Kaliev (Dr.)
Abdulvakhidkhon Nuriddinov (Dr.)

About this Special Issue

This Special Issue presents selected papers from the International Scientific Conference
Ijtimoiy fanlar va jamiyat taraqqiyoti:
barqaror rivojlanishning strategik yo‘nalishlari

Technical Editor
Laziz Baxtiyorov

Publisher: turkeli.science
E-mail: editor@turkeli.science

TOSHKENT IQTISODIYOT VA TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI
TITU
TOSHKENT – 2022
TOSHKENT IQTISODIYOT VA TEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI
IJTIMOIY FANLAR FAKULTETI
IJTIMOIY FANLAR VA JAMIYAT TARAQQIYOTI:
BARQAROR RIVOJLANISHNING
STRATEGIK YO‘NALISHLARI
GLOBAL MIQYOS
STRATEGIYA VA TARAQQIYOT
ILM-FAN VA INNOVATSIYA
JAMIYAT VA INSON KAPITALI
XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA
ILM-FAN ORQALI BARQAROR KELAJAK SARI
2026-yil 15-may

Contents

A. A. Djumanqulov *A. A. Beknazarov*	Psychological and Methodological Principles of Effective Lesson Time Management by Teachers	6
B. A. Khasanova *R. Abdullaev*	Digital Transformation in Central Asia: An Assessment Based on the Case of the Kyrgyz Republic	8
Yu. Akhmedov	The Strategic Importance of Crisis Communication in Ensuring National Stability in Polyethnic Societies	13
O. F. Egamberdiev	The Role, Determinants, and Effectiveness of Marketing Strategies in the Sustainable Development of the Transport System: Evidence from the Khorezm Region	17
R. Sh. Ibrahimova	Development History of Parasitology in Azerbaijan	20
B. O. Turaev	Ali Qushchi: The Scholar Who Introduced the Achievements of Ulugh Beg's Academy to the World	22
H. Hamidov	The History of Artists during the Reign of Amir Temur and the Timurid Period	26
S. Dj. Saidova	National Costume as a Historical and Spiritual Phenomenon	30
K. M. Yuldoshev	Innovation in Education	33
A. S. Kaliev *N. B. Bazarbaev*	Political Development and the Transformation of Civil Identity in Uzbekistan: The 690th Anniversary of Amir Temur and the Politics of	36
K. M. Yuldoshev *Z. Murodova*	Rabat-i Malik Caravanserai: A Key Waystation on the Great Silk Road	39
D. S. Saparboeva	Features of the Development of Logical Thinking in Primary School Mathematics Lessons	42
Sh. O. Sayfullaeva	Developing Reading Skills through Authentic Texts in Teaching Russian as a Foreign Language	44
N. Kh. Kholyigitova	The Role of Personal Values–Oriented Career Planning in Higher Education for Societal Development	46
M. N. Inatov	The Application of Sociological and Historical Analysis Methods in Letter Analysis	48
M. G. Nazarova	Socio-Psychological and Educational Strategic Directions for Preparing Future Engineers for Professional Activity in the Context of Societal Development	51
I. H. Jabrayilov	Common Turkish History: Research and Teaching Issues	54
O. V. Kon	Preparing the Next Generation of Social Educators in Higher Education: A Competency Model in the Context of Global Societal Challenges	56
D. A. Egamberdieva	The Semantic Characteristics of Nature Symbols in Uzbek and English Fairy Tales	60
Q. H. Inoyatov	The Scientific Legacy of Our Great Ancestors as a Source of Education and Moral Values	64
A. J. Toshboboev	The Integration of Social Sciences and the Education System for Sustainable Societal Development: An Analysis of Historical and Contemporary Approaches	66
G. B. Ernazarov	The Role of the Service Sector in the National Economy: Significance, Economic Analysis, and Strategies for Improvement	69
Ə. M. Zeynalov	Azerbaijan in French Literature	72
K. M. Gulomova	The Role of Modern Pedagogical Technologies in Enhancing Teachers' Professional Competence	76
S. Ibrohimov	Culture and Historical Heritage as Economic Resources: Innovative Management and Strategies for Sustainable Growth	79
J. O. Kucharov	Enhancing Workforce Potential in Small Business Enterprises in Uzbekistan	82

Culture and Historical Heritage as Economic Resources: Innovative Management and Strategies for Sustainable Growth

Ibrohimov Sarvar (PhD in Philosophy, Acting Associate Professor)[1]
ibroximovsarvar0101@gmail.com | ORCID: 0009-0003-1097-3674
[1.] Tashkent University of Economics and Technologies
Tashkent, Uzbekistan

Abstract.
This article analyzes the theoretical and practical aspects of developing culture and historical heritage as an economic resource. The study examines the economic significance of cultural heritage, its role in tourism and the creative economy, and its impact on regional development. It also substantiates the possibilities of increasing economic efficiency through innovative management mechanisms, including digitization, public-private partnerships, and the integration of creative industries. The results of the study show that the effective use of cultural heritage serves to stimulate economic growth, increase employment, and strengthen regional competitiveness. At the same time, the need to preserve the authenticity of heritage objects in the process of commercialization is emphasized. The article substantiates the need to develop comprehensive and integrated management strategies to ensure sustainable development.
Keywords: cultural heritage, economic resource, innovative management, sustainable development, tourism, creative economy, digitization, public-private partnerships, regional development, cultural capital

Madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirish: innovatsion boshqaruv va barqaror o‘sish strategiyalari

Ibrohimov Sarvar Mo‘ydinjon o‘g‘li (falsafa fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.)[1]
ibroximovsarvar0101@gmail.com | ORCID: 0009-0003-1097-3674
[1.] Toshkent iqtisodiyot va texnologiyalar universiteti
Toshkent, O‘zbekiston

Annotatsiya.
Mazkur maqolada madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Tadqiqotda madaniy merosning iqtisodiy ahamiyati, uning turizm va kreativ iqtisodiyotdagi o‘rni hamda hududiy rivojlanishga ta’siri o‘rganildi. Shuningdek, innovatsion boshqaruv mexanizmlari, jumladan, raqamlashtirish, davlat-xususiy sheriklik va kreativ industriyalar integratsiyasi orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkoniyatlari asoslab berildi. Tadqiqot natijalari madaniy merosdan samarali foydalanish iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantirish, bandlikni oshirish va hududiy raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi. Shu bilan birga, meros obyektlarini tijoratlashtirish jarayonida ularning autentikligini saqlash zarurligi ta’kidlandi. Maqolada barqaror rivojlanishni ta’minlash uchun kompleks va integratsiyalashgan boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqish zarurligi asoslab berilgan.
Kalit so‘zlar: madaniy meros, iqtisodiy resurs, innovatsion boshqaruv, barqaror rivojlanish, turizm, kreativ iqtisodiyot, raqamlashtirish, davlat-xususiy sheriklik, hududiy rivojlanish, madaniy kapital

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida madaniyat va tarixiy meros nafaqat ijtimoiy qadriyat sifatida, balki muhim iqtisodiy resurs sifatida ham tobora ortib borayotgan ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, turizm industriyasining kengayishi, kreativ iqtisodiyotning rivojlanishi hamda hududiy brending strategiyalarining shakllanishi natijasida madaniy meros obyektlari iqtisodiy o‘sishning muhim drayveriga aylanmoqda[1]. Shu nuqtai nazardan, madaniyat va tarixiy merosni samarali boshqarish, ularni innovatsion yondashuvlar asosida iqtisodiy muomalaga kiritish masalasi dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda, jumladan, O‘zbekistonda boy tarixiy va madaniy meros salohiyati mavjud bo‘lib, uni to‘g‘ri boshqarish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish imkoniyati yuqori. UNESCO tomonidan e’tirof etilgan ko‘plab tarixiy obyektlar va nomoddiy meros unsurlari iqtisodiy jihatdan yuqori qiymatga ega bo‘lishiga qaramay, ularning to‘liq monetizatsiyasi va barqaror boshqaruvi yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmagan. Madaniy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirishda innovatsion boshqaruv mexanizmlarining o‘rni alohida ahamiyatga ega[2]. Raqamli texnologiyalarni joriy etish, davlat-xususiy sheriklik (PPP) modellarini rivojlantirish, kreativ industriyalarni qo‘llab-quvvatlash va mahalliy hamjamiyatni jalb qilish kabi yondashuvlar ushbu sohaning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, madaniy merosni tijoratlashtirish jarayonida uning autentikligi va tarixiy qadriyatlarini saqlab qolish muhim muammo bo‘lib qolmoqda[3].

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi — madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirishning nazariy asoslarini o‘rganish, innovatsion boshqaruv mexanizmlarini tahlil qilish hamda barqaror iqtisodiy o‘sishni ta’minlashga qaratilgan samarali strategiyalarni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot doirasida xalqaro tajriba, ilg‘or amaliyotlar va ilmiy yondashuvlar kompleks tahlil qilinadi.

Madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida o‘rganish masalasi iqtisodiyot, madaniyatshunoslik va turizm yo‘nalishlari kesishgan nuqtada joylashgan bo‘lib, ko‘plab xalqaro va mahalliy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Xususan, David Throsby madaniyatni iqtisodiy aktiv sifatida ko‘rib, uning ikki tomonlama — iqtisodiy va madaniy qiymatga egaligini ta’kidlaydi. Uning fikricha, madaniy kapital tushunchasi orqali meros obyektlarini baholash va boshqarish mumkin[4]. Bu yondashuv madaniy merosni iqtisodiy tizimga

integratsiya qilishda muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi. Shuningdek, Francois Vellas turizm iqtisodiyoti doirasida madaniy merosning rolini o‘rganib, tarixiy obyektlar turistik oqimlarni jalb etishda asosiy omillardan biri ekanligini ko‘rsatadi[5]. Unga ko‘ra, madaniy turizmni rivojlantirish orqali hududiy iqtisodiyotda multiplikativ effekt yuzaga keladi.

Innovatsion boshqaruv nuqtai nazaridan OECD tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda kreativ iqtisodiyot va madaniy meros integratsiyasi iqtisodiy o‘sishning yangi modeli sifatida qaraladi[6]. Ushbu yondashuvda raqamlashtirish, startap ekotizimi va innovatsion xizmatlar muhim o‘rin egallaydi.

Mahalliy olimlardan O‘zbekiston sharoitida madaniy merosni iqtisodiy rivojlanish bilan bog‘lash masalalari bir qator tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilgan. Ular, asosan, turizm infratuzilmasini rivojlantirish, tarixiy shaharlarda xizmatlar sektorini kengaytirish va milliy brendni shakllantirish masalalariga e’tibor qaratgan. Biroq mavjud tadqiqotlarda innovatsion boshqaruv mexanizmlarini kompleks tizim sifatida o‘rganish yetarli darajada chuqur emasligi kuzatiladi[7]. Bundan tashqari, so‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar asosida madaniy merosni rivojlantirish masalalari ham dolzarb bo‘lib bormoqda. Virtual muzeylar, 3D rekonstruksiya, sun’iy intellekt asosida ekskursiya xizmatlari kabi innovatsiyalar meros obyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish bilan birga, ularning global miqyosda targ‘ib qilinishiga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar madaniy merosning iqtisodiy ahamiyatini keng yoritib bergan bo‘lsada, innovatsion boshqaruv va barqaror o‘sish strategiyalarini yagona integratsiyalashgan model asosida o‘rganish zarurati saqlanib qolmoqda. Shu jihatdan mazkur tadqiqot ushbu bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan.

Mazkur tadqiqotda madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirish jarayonlari kompleks yondashuv asosida o‘rganildi. Tadqiqot metodologiyasi sifat va miqdoriy usullar integratsiyasiga tayangan holda shakllantirildi.

Birinchidan, nazariy tahlil usuli qo‘llanilib, madaniy meros iqtisodiyoti, kreativ industriya va barqaror rivojlanish konsepsiyalariga oid ilmiy manbalar o‘rganildi. Xususan, UNESCO, World Bank hamda OECD hisobotlari asosida mavjud yondashuvlar tizimlashtirildi[8].

Ikkinchidan, taqqoslama tahlil (comparative analysis) orqali turli mamlakatlarda madaniy merosni iqtisodiylashtirish tajribalari o‘rganildi va ularning samaradorligi baholandi. Bu jarayonda innovatsion boshqaruv mexanizmlari, xususan, raqamlashtirish, davlat-xususiy sheriklik (PPP) va kreativ biznes modellarining o‘rni aniqlashtirildi.

Uchinchidan, statistik tahlil usuli yordamida turizm oqimi, xizmatlar hajmi va madaniy obyektlardan olinayotgan daromadlar o‘rtasidagi bog‘liqlik o‘rganildi. Ma’lumotlar ochiq statistik bazalar va rasmiy hisobotlardan olindi. Shuningdek, tizimli yondashuv asosida madaniy merosni boshqarishning institutsional, iqtisodiy va ijtimoiy komponentlari o‘zaro bog‘liqlikda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarini umumlashtirishda mantiqiy tahlil va sintez usullaridan foydalanildi[9].

Tadqiqot natijalari madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirish hududiy iqtisodiyotning barqaror o‘sishiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini tasdiqladi. Xususan, tarixiy obyektlar va madaniy infratuzilma rivojlangan hududlarda turizm oqimi ortib, xizmatlar sektori kengaygani hamda yangi ish o‘rinlari yaratilgani kuzatildi[10]. Bu holat madaniy kapitalning amaliy iqtisodiy qiymatini namoyon etadi.

Quyidagi jadvalda asosiy natijalar tizimlashtirilgan:

Ko‘rsatkichlar	An’anaviy boshqaruv	Innovatsion boshqaruv	Ta’siri
Turizm oqimi	Past / barqaror emas	Yuqori / o‘suvchi	+25–40%
Daromad manbalari	Cheklangan	Diversifikatsi-yalashgan	+30–50%
Bandlik darajasi	Past	O‘suvchi	+15–25%
Raqamlashtirish darajasi	Minimal	Yuqori (3D, VR, platforma)	Sifat oshadi
Merosni saqlash holati	O‘rtacha	Barqaror (nazorat bilan)	Risk kamayadi

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish barcha asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichlar bo‘yicha ijobiy natijalarni ta’minlaydi. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar va kreativ industriyalar integratsiyasi madaniy meros obyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bu holat OECD tadqiqotlari bilan ham mos keladi[10]. Shu bilan birga, tadqiqot davomida bir qator muammolar ham aniqlangan. Jumladan, madaniy merosni haddan tashqari tijoratlashtirish uning autentikligi va tarixiy qiymatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Bu esa UNESCO tomonidan belgilangan merosni muhofaza qilish tamoyillariga zid keladi. Shuning uchun iqtisodiy manfaat va madaniy qadriyatlar o‘rtasida muvozanatni saqlash zarur[11].

Muhokama natijalari yana shuni ko‘rsatdiki, ko‘plab hududlarda institutsional boshqaruv tizimi yetarli darajada rivojlanmagan. Bu esa investitsiyalarni jalb qilish va samarali boshqaruvni yo‘lga qo‘yishda to‘siq bo‘lmoqda. World Bank ekspertlari ham samarali boshqaruv uchun davlat, xususiy sektor va mahalliy hamjamiyat o‘rtasidagi hamkorlik muhimligini ta’kidlaydi[12]. Shuningdek, mahalliy aholini jarayonga jalb qilish ijobiy natijalar berishi aniqlandi. Aholi ishtiroki orqali nafaqat iqtisodiy samaradorlik oshadi, balki madaniy merosning saqlanish darajasi ham mustahkamlanadi.

Umuman olganda, natijalar shuni ko‘rsatadiki, madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirish samaradorligi innovatsion boshqaruv, raqamlashtirish, institutsional islohotlar va ijtimoiy integratsiya darajasiga bevosita bog‘liq. Shu bois, ushbu yo‘nalishda kompleks va uzoq muddatli strategiyalarni ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, madaniyat va tarixiy merosni iqtisodiy resurs sifatida rivojlantirish zamonaviy iqtisodiyotda barqaror o‘sishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Madaniy meros obyektlaridan samarali foydalanish turizmni rivojlantirish, xizmatlar sektorini kengaytirish va yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali hududiy iqtisodiy faollikni oshiradi.

Tahlillar asosida aniqlanishicha, innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish — xususan, raqamlashtirish, kreativ industriyalar bilan integratsiya va davlat-xususiy sheriklik modellarini rivojlantirish — madaniy merosning iqtisodiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, iqtisodiy manfaatlarni ko‘zlab olib borilayotgan faoliyatda madaniy obyektlarning tarixiy va estetik qiymatini saqlab qolish muhim shart hisoblanadi. Bu borada UNESCO tamoyillariga amal qilish alohida ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari institutsional boshqaruvni takomillashtirish, investitsion muhitni yaxshilash va mahalliy hamjamiyat ishtirokini kuchaytirish zarurligini ko‘rsatdi. Kompleks yondashuv asosida ishlab chiqilgan strategiyalar madaniy merosni nafaqat saqlab qolish, balki uni iqtisodiy jihatdan samarali resursga aylantirish imkonini beradi.

Umuman olganda, madaniyat va tarixiy merosni

rivojlantirish bo‘yicha siyosat va strategiyalar innovatsion, integratsiyalashgan va barqarorlik tamoyillariga asoslangan holda amalga oshirilgandagina uzoq muddatli ijobiy natijalarga erishish mumkin.

References

1. D. Throsby, Economics and Culture. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2001.
2. D. Throsby, The Economics of Cultural Policy. Cambridge, UK: Cambridge University Press, 2010.
3. G. J. Ashworth and J. E. Tunbridge, The Tourist-Historic City. London, UK: Routledge, 2000.
4. D. Throsby, “Cultural capital,” Journal of Cultural Economics, vol. 23, no. 1–2, pp. 3–12, 1999.
5. F. Vellas and L. Bécherel, International Tourism: An Economic Perspective. London, UK: Macmillan, 1995.
6. OECD, Culture and Local Development: Maximising the Impact. Paris, France: OECD Publishing, 2018.
7. G. Richards, Cultural Tourism: Global and Local Perspectives. New York, USA: Routledge, 2011.
8. UNESCO, Creative Economy Report 2013: Widening Local Development Pathways. Paris, France: UNESCO Publishing, 2013.
9. M. K. Smith, Issues in Cultural Tourism Studies, 2nd ed. London, UK: Routledge, 2009.
10. J. Dallen, Cultural Heritage Tourism. Upper Saddle River, NJ, USA: Pearson Education, 2006.
11. UNESCO, Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention. Paris, France: UNESCO, 2019.
12. World Bank, Cultural Heritage and Sustainable Tourism: A Toolkit for Development. Washington, DC, USA: World Bank, 2017.